

למה קובע מגן?

מאת מהנדס דוד דודסון

לשעבר ראש קבוצה במינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית במשרד הכלכלה

"Fugit tempus" (איך שהזמן טס לו). נזכרתי באמרה לטינית זאת כאשר נחשפתי לתאונת עבודה מחרידה שאירעה בצרפת, אליה אתייחס בהמשך.

כבר ביומי הראשון במשרד הכלכלה (אז העבודה) לפני כארבעה עשורים, ברחוב אילת 59 בתל אביב, משכה את תשומת ליבי קסדת מגן שבורה שנמצאה בפרוזדור הקומה הראשונה במין ויטרינה, בדומה למוצג במוזיאון. אחרי בירור קצר, נאמר לי שזאת קסדה שחבש פועל בניין כאשר לוח ובו מסמרים נחת על ראשו מהקומה השישית. המכה אמנם גרמה לשבירת הקסדה, אבל הפגיעה הסתיימה רק במספר חתכים שטחיים אצל אותו עובד, שנבהל יותר מאשר נפגע.

קסדת המגן השבורה הזו וסיפורה מהווים ראייה משכנעת לחשיבות חבישת אביזר המגן, וממחישים זאת טוב יותר מכל הסבר תיאורטי בנדון.

ועוד דבר בנימה אישית בנוגע לחבישת קסדת מגן: כאשר עליתי לראשונה לתא המפעיל של עגורן צריח, המידות הקטנות יחסית של חתך צריח העגורן, גרמו לי לטפס בזהירות רבה, אחרת, כל נדנדוד, כל סטייה מהקו האנכי, היו מלווים בנגיעות הראש במבנה הצריח. אולי לא נורא, בהחלט לא נעים. כך למדתי לעלות על עגורן רק אחרי חבישת קסדת מגן, מה שהביא לכך שהנגיעות הקלות של הקסדה בצריח לא הפריעו יותר.

ועכשיו, סיפור תאונת העבודה

אינסטלטור היה צריך להתקין תמיכות לצנרת מים בחדר שירות במבנה בשלבי בנייה. הוא קדח בתקרה כדי לקבוע יתדות. גובה חדר השירות היה מטר אחד בלבד. כאשר ניסה להתיישר, ראשו פגע בעוצמה בבורג שהיה נעוץ בתקרה. כתוצאה מהמכה, איבד האינסטלטור את הכרתו. הפגיעה בגולגולת הצריכה שמונה תפרים.

מה קרה?

- גובה חדר השירות לא איפשר עבודה בתנאים רגילים.
- לברגים הקבועים בתקרה לא היו מגיני גומי שירככו את הפגיעה.
- האינסטלטור עבד ללא קסדת מגן שהיתה מונעת את הפגיעה בראש.

מה היו אמורים לעשות?

- לחבוש קסדת מגן;
- להשתמש במערכת תמיכה שמרככת את עוצמת המכה על ידי "ריפוד" הברגים ב"פקקי" גומי.
- עוד בשלבי התכנון, היה על המתכנן לדאוג לגובה חדר השירות שיאפשר עבודה בתנאים רגילים, הן בשלבי הבנייה, הן בשלבים מאוחרים יותר לצורכי תחזוקה.

1. כאשר חדרי השירות משמשים למעבר צינורות אופקיים, אזורי המעבר של העובדים בצרפת צריכים להיות בגובה 1.90 מטר וברוחב 0.60 מטר לפחות. גובה זה יכול להצטמצם ל-1.50 מטר בלבד אם האורך הוא קטן מ-6 מטרים, אבל בשום מקרה לא נמוך יותר – כפי שקרה בעת התאונה.

אצלנו, באופן כללי, ניתן לחלק את מידות הגובה, לשתי קבוצות עיקריות: הראשונה מתייחסת לחללים שבהם שוהים יושבי הבית רוב הזמן; השנייה מתייחסת לחללים בהם יושבי הבית אינם שוהים הרבה זמן (חדרי שירות, עליות גג וכד').

לגבי הקבוצה השנייה, המעניינת אותנו, חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965 ותקנות התכנון והבנייה תש"ל 1970, סימן ב': גדלים של חלקי בניין אומרים:

גובה מינימלי של חלקי בניין (תק' תשנ"ב-1992)

2.03 (א) גובהו של חלק בניין המפורט להלן בטור א' לא יפחת ממספר המטרים (להלן - מ') המצוין לצדו בטור ב'

טור א' חלק הבניין	טור ב' גובה מזערי במ'
(1) מרתף המשמש למטרת שירות	2.05
(2) מקלט או מחסן לשעת חירום	2.00
(3) חדרי שירות, פרוזדור פנימי ומקום שנועד למטרת שירות שלא נקבעה לגביו הוראה מיוחדת	2.05
(5) חדר בעליית גג שנועד למטרת שירות	1.80

כמו כן, חוק התכנון והבנייה החדש התש"ע-2010, נתקבל כבר בקריאה ראשונה בכנסת בתאריך 17 במרץ 2010, ומאז ועדת הפנים והגנת הסביבה דנה בה לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית.

2. קיימים תומכים שמקטינים את תוצאות פגיעה במקרה של היתקלות בהם. הברגים היו יכולים להיות מוגנים באמצעות גומיות סביבם.

3. העובד צריך להשתמש בציוד מגן אישי המתאים לסוג העבודה ולמקום העבודה, קסדת מגן במקרה זה שתגן נגד היתקלות הראש בעצמים שונים.

תקנות בטיחות בעבודה (ציוד מגן אישי), התשנ"ז-1997, דורשות – בהתייחס להגנה על הראש – שימוש בקסדת מגן בעבודות שיש בהן סכנת פגיעה מגוף נופל, למעט:

- במקרים בהם העובד נמצא תחת גג או תקרה המונעים סכנת פגיעה בו מגוף נופל.
- העובד נמצא בתא נהג של מכונית או בתא הפעלה של ציוד מכני בו הוא מוגן מפני פגיעה.

העובד היה פטור לכאורה, מבחינה חוקית, בהגנת הראש וזאת הדעה הרווחת גם בין הבקיאים בריזי התקנות. בכל זאת, סעיף 1.5 של התקנות הנ"ל אומר מפורשות שבעבודה במקומות בהם קיימת **סכנה של היתקלות בצינורות, קורות, בליטות וכיוצא באלה, חובה לחבוש קסדת מגן.**

חבישת הקסדה היתה מונעת את הפגיעה הקשה של הבורג בראשו של האינסטלטור. ■